

No. 46 szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 június 9.

Egyes szám ára 2 cent. Helyben 1 cent.

A GYERMEK-KÉRDÉSHEZ.

A polgári társadalom anarchiájának legszembetűnőbb bizonyítéka az a sok „kérdés”, melyet felismernek: munkáskérdés, nőkérdés, alkohol-kérdés és a legújabb időben szinte észrevétlenül, mind hatalmasabban előtérbe touló gyermek-kérdés.

Az egy vagy több gyermekrendszer mint előzetes intézkedés, a hihetetlen gyermekhalandóság, a munkásgyermekek örült kizsákmányolása voltak eddig a tünetei ennek a kérdésnek. Most mind szembetűnőbbé válik az iskolás gyermekek kérdése, kapcsolatban az utóbbi idők borzalmas eseményeivel.

Csak a közelmúltban történt a rettenetes iskolai-égés, melyben a szegény kis iskolás-gyermekek százai lettek tüzhaltási s most ismét egy még rettenetesebb pusztítás híré halljuk, mely az iskolás gyermekek százai között pusztit, minden veszedelem közül a legrettenetesebb s az éhség.

A New York alsó East Side 2. és 3. iskolakerületének felügyelője jelentést tett fölöttes hatóságának, mely szerint több mint 500 iskolás gyermek szűkölködik táplálék hiányában. Számtalan esetben kiderült, hogy a gyermekek két napon át nem kaptak enni-inni s úgy mentek iskolába. Ez pedig nem valami szörvénys, hanem rendszeresen hétről-hétre előforduló eset. A szegény kis nélkülvők közül sokan elájultak az órák alatt a gyengeségtől.

A jelentés szerint „ez az állapot egy új problémát vet fel, mert a gyermek nem a munkakerülő vagy bűnös, hanem tiszteltemtő férfi és nő gyermekei, akik szívesen dolgoznak, csak nem kapnak munkát.”

Dehogy is új probléma ez, jó urak, dehogy. Ennek is ott van a forrása, ahol minden más társadalmi kérdés. Ez nem valami külön kérdés, hanem épp úgy, mint a munkáskérdés, a nőkérdés, az alkohol-kérdés — a kizsákmányolás kérdése.

Az új meg új problémák, csak új meg új formái a kifogyhatatlan tökésk kizsákmányolásnak, a mai termelési rend rugójának. A gyermeknyomorúság egyenes leszármazottja a szűlők munkanélküliségének ez a válságnak, ez a tultermelésnek, ez a termelés anarchiájának és a munkástömegek fogyasztóképesége hiányának, ez az alacsony munkabéreknek, ez pedig a kapitalista profitéhségnek. Így lehet arra a tényezőre visszavezetni minden más kérdést is.

A tökésk kizsákmányolási törekvésénél azonban sokkal figyelemreméltóbb e törekvés megvalósításának lehetősége. És ebben aztán segítségül van a tökésk osztálynak a termelési eszközök magántulajdonától a polgári jótékonyk intézményei minden társadalmi berendezés.

Mikor valami oly nyilvánvaló fellázadás egy rossz rendszer ellen, mint a társadalom védelmét a legjogosabban megkövetelő gyermekek éhezése, elsőrendű szükségleteik kielégítésének lehetősége a polgári társadalom ellen, akkor két módszerrel állnak elő a másik rend mellett károskodó férfiak: a törvényes gyermekvédelemmel és a jótékonyk intézményeivel. Előbbiek immár teljesen elvesztették hitelüket, bezonyult, hogy csak papíron vannak, de voltaképpen többet ártnak, mint használnak, mert azt a megnyugvást keltik, hogy a törvény gondoskodik a mi gyermekeinkről s e megnyugvás nem engedi tisztán látnunk azt a tényt, hogy bizony csak egy kizsákmányolják a munkásgyermekeket, mint törvényes védelem hiányában, ha nem jobban.

Azért most az iskolásgyermekek kérdésénél a jótékonyk persze a vallás (ezuttal a zsidó vallás) jegyében veszi át a magasabb szerepet, hogy 500 gyermek „felszártított könnyeivel” és a szó legszorosabb értelmében vett „hamis leveleivel” és egyéb meghamisított elemi-szereivel port hantsen a „dolgozni akaró, de munkát nem kapó, tisztességes” szűlők szemébe, hogy az ő gyermekeik a polgári rend és annak jótékonyk mentette meg az éhhaláltól, mely el fogja könyvelni és nyugtatni fogja a háalmákat, melyeket a szegény, elbolondított szűlők fognak rebegni az ég urához, hogy sokáig tartsa meg ezt a jótékony társadalmat.

Pedig orvoslás ezzel nem történik. A társadalomnak igenis kötelessége, hogy a magatehetetlen gyermekről gondoskodjék. A polgári társadalom ezt a gondoskodást az egyes családokra bizza, holott ugyanakkor ezt a családokat bomlasztja a mai rendszer az ennek következtében beálló keresetképtelenség. Ennek azonban, mint láttuk, nem az az oka, hogy kevés a jótékonyk, hanem az, hogy sok a kizsákmányolás. Ezt pedig nem kevesebbítjük azzal, ha jótékonykossal élfátyolozzuk, hanem azzal, ha csakis azzal, ha megszüntetjük a kizsákmányolás alapját és lehetőségét, a termelési eszközök feletti magántulajdon.

Ha ez megszűnik, megszűnnek az oly hajmeresztő esetek, aminők most napfényre kerül-

tek, s amelyek példájaképpen egyet itt bemutatunk.

Az egyik helyen, ahol a hatóság kutatásokat eszközölt, nyilván azért, hogy meggyőződjen arról, hogy nem mű-éhséggel áll szemben, sem pedig, hogy ugyancsak a polgári rend lelkiismeretét terhelő „csavargók”, vagy bűnösök fiairól van szó, a következő kép tárult kutatók szemei elé: Egy özvegy asszony lakik négy gyermekével leírhatatlan lakáviszonyok között mind a négy kicsike még és egyazon iskolába járnak. A szerencsétlen asszony nap-nap után a kora hajnali órákban siet el hazulról, hogy ne legyen kénytelen látni, miképp mennek gyermekei reggeli nélkül az iskolába. Nem juthat munkához, hogy valami kenyeret keressen nekik. Nem tudná nézni, mint vánszorognak el hazulról éhesen, korán elfut hát, fel s alá járkálva az utcákon nyomorúságában és kétségbeesésben.

Meg tud-e ily állapotokat szüntetni a jótékonyk? Vagy ha ti esetben, száz esetben meg tudja szüntetni, megszünteti ezzel a tizedreknél, a millióknál is? És megszünteti ezzel a lehetőségét, az okot is, mely ezeket a következményeket szülte és fogja szűlni mindaddig, míg csak élni fog?

Nem, a jótékonyk csak meghosszabbítja ezeket a kínokat, csak növeli a szenvedést, mert azzal, hogy néhányon pillanatnyilag látszólag segít, azt a látszatot kelti, mintha a mai rendszer képes volna gondoskodni a társadalom kizsákmányolójairól. Pedig nem tud. E kizsákmányolók részét elkereszteli bűnösnek és csavargónak s üldözi ezeket, más részét odadobott morzsákkal elégti ki, de a nagy tömegek ezeknek csak a sötét, nagy, kínzó reménytelenséget látja maga előtt.

Ezeket nem szabad a jótékonyk garmainak kiszolgáltatnunk s a vallás hálojában fogva hagynunk. Fel kell kereshük, fel kell világosítanunk, szerveznünk kell őket, megismerve velük minden társadalmi baj egyedül gyógyítható: a mai világot megváltoztatni, nemzetközi, forradalmi proletárszocializmust.

A „VILÁG IPARI MUNKÁSAI” SZERVEZETÉNEK ALAPELVEI. (The preamble of the Industr. Workers of the World.)

Daniel De Leon előadása
a minneapolis-i, minnesota-i Union Temple-ben
(Folytatás) (12)

„Egy esküvésem van fön a menyekben. Esküszésem hozza-e a telkemre?”
kérde Shakespeare gaffickója. „Egy szerződés! Egy szerződés! Szerződésünk van Hearst mererünk zsebében! Vajon megterheljük-e lelkiismeretünket szerződésésséggel?” — kérdezték a pure and simple szedők. Természetes, hogy azt nem fogják megtenni! (Derültéssé és tetszés). Elhalmoztak a fiukat szimpátiájukkal, megajándékozták őket mindazonkal a szép szavakkal, melyek mibe sem kerülnek és mit sem érnek — és az újságírók elvezették a harcot. Mellest hozzászéntek itt — bár nem tartozik ide, hogy körülbelül egy évvel később, a mikor ugyne az szedő-unión lépett sztrájkba a „Sun” ellenében, ezek a szakállas férfiak ugyanazon fiukhoz, kiket oly csufosan cserben hagytak, csaknem térdre állva könyörgöttek segítségért. Hadd legyen itt feljegyezve, mint tény, mint bizonyítéka az emberi szívből lakozó nemeslelkűségnek és a becsületes gyermekkorának annak — a minduntalan megújuló ígéretnek, hogy emberi érzés és emberi ösztön nem tűnnek el a föld-ól — hogy a fiuk, amikor hozzájuk folyamodtak, rosszat jóval fizettek vissza és a nyomdászokunk segítettek küzdelmük folytatásában. (Zajos tetszés). Az industrializmus egy tiszta lélekzetvétele volt ez.

És micsoda színjáték tárult élénk Chicagóban a legutolsó hónapok alatt? Léttak a ruhakészítőket, amint bátran, dobpergés és lobogó zászlók mellett vonultak fel a küzdelemre. Derekan harcoltak és levertek a harcmezőn. Erre a fuvarosok álltak csatasorba és felvonultak hogy a visszavert ruhakészítőket támogatás-sák. A fuvarosok is hősiessen, kétségbeesetten küzdöttek és vesztettek! Lehetséges, hogy utánuk a munka egy harmadik csoportja vonul majd ki a harcmezőre, hogy a fuvarosokért bosszút álljon, miután ezek vereséget szenvedtek azon kísérletük közben, hogy a ruhakészítőket megbosszulják magukat, miután ezek küzdelme elvesztett. Tudják, mi történnék ezzel a generálissal, aki egy harcra kész ellenség szemben, ahelyett, hogy csapatait a küzdelemre egyesítse, először egy kis csapatot küld előre s azután várna, míg az megsemmisül, hogy azután egy másik kis csapatot küldjön ki a harcmezőre és várjon, míg ezt is szétker-

getik; azután egy harmadik csapatot küldjön, hogy ez is megsemmisüljön, mag egész hatalmas ármádiája demoralizálva futásnak eredt? Tudják, mi történnék ezzel a generálissal? Fülön fognak, haditörvényszék elé állítanak és árulásért főbelöknek. Nos tehát, én sem proféta, sem proféta fia nem vagyok és mégis azon tényekből következtetve, melyek a történelem ítélszéke előtt felhalmozódnak, itt a mai napon, 1905. július 10-én meg merem kockáztatni azon állítást, hogy közel van a nap, amelyen Amerika munkásosztálya elkövetett árulásuk miatt a Gompersek, Mitchelek és Stone-ok fölétt (zajos tetszés), kiknek vezérlete és harcmodora földölözze a munka hadseregét. (Zajos tetszés.)

Igy követjük hát az egyenes águ leszármazás vonalán azon az ősi hazugságon kezdve, mely a munkaadó- és munkásosztály kölcsönösségére vonatkozik, a család elvek hosszú utód-sorozatát, mely végződik a „szerződésben”, melyek a munkásosztályt megbénítják és a belőlük eredő számos bajban. Hazugság csak hazugságot hozhat létre és a hazugság szülője csak baj lehet. A tökésk társadalmi rendszer keretei között munkásosztály és munkaadó- vagy tökéskosztály közt semmi közösség nem lehet. Ez az elv vezéricsillag a munka hadainak utján az ő felszabadulásuk felé: az ellenkező elv hamis fény, mely a társadalmi hajótörés felé csábít. (Tetszés.)

A harmadik pont

az előző három vezérlő és tipikus pontjai között a leghosszabb; különös fontossággal bír s ennél fogva további és feszült figyelmet kell kérnem (Olvasssa:)

„E két osztály között küzdelemnek kell folynia mindaddig, míg az összes munkások tömörülnek egy politikai, mint gazdasági ténre s birtokukba veszik s megtartják azt, amit munkájukkal termelnek, a munkásosztály egy gazdasági szervezete után, bármely politikai párttal való kapcsolat nélkül.”

Ez a pont két határozott eszmét tartalmaz, két különböző mondatban összekapcsolva. E két eszme oly határozott — egyrészt a politikai egység feltétel nélküli szükségességének eszméje és másrészt az ezzel látszólag ellentétes eszme a gazdasági szervezkedés elégséges voltáról, a bérabszolgátság bilincseiből való végleges megszabadulás érdekében — hogy egymástól elkülönítve kell őket tárgyalnunk.

(Folytatjuk.)

EUROPÁI SZEMLE.

Az orosz cász Rómában. Az orosz cász már évek óta szeretne Olaszországba utazni, hogy meglátogassa Viktor Emánuelt. Szándéka azonban mindaddig nem sikerült s szinte bizonyos, hogy hamarjában nem is fog sikerülni. A lapok most megint azt írják, hogy a cász Rómába fog utazni. Ez a híradás persze éppoly olyan tapogatózás, mint a többi híradás volt. Ki akarják puhatozni az olasz nép hangulatát. A tapogatózásnak meg is van az eredménye. Vagyis a látogatás elmarad. A szabadságért lelkesülő olasz nép a leghatározottabban tiltakozik az ellen, hogy a milliók zsarnoka, az emberei jogok hóhéra hozzájuk betegye a lábát. A munkásságnak pedig meg van hozzá az erkölcsi és gazdasági ereje, hogy ezt megakadályozza.

Edward király és a cász. Az angol király elhatározta, hogy meg fogja látogatni „testvérét” és szövetségeseit, az orosz cászt. A látogatásnak június 4-én kellene megtörténnie, ha csak bajok nem jönnék közbe. A jóízűség angol ugyanis mindjobban nyugtalanodik na miatt, hogy az angol monarchikus-köztársaság képviselője meglátogassa véres kezű Miklóst. A dologból a parlamenti csatározás is keletkezik. O’Grady, munkáspárti képviselő, interpellációt fog intézni a miniszterelnökhöz amelyben utalni fog az orosz viszonyokra különösen a volt dumaképviselők elítélésére és megkérdézi, hogy mit tett a kormány ennek a találkozásnak a megakadályozására.

Zsidóüldözés — osztyályalapon. Bukarestből sürgönyzik, hogy a román belügyminiszter rendelkezésre a jassyi hatóságok az egész keleti területen értesítették a zsidó lakosságot, hogy záros határidő alatt el kell hagyniuk Románia területét. Ugyanez a sors vár a Moldva mentén lakó összes zsidóra, akiknek nincsen ingatlan vagyonuk.

A román kormány zsidóellenes érzelmei is csak a vagyontalan zsidókkal szemben érvényesülnek. A szegény zsidó kiüldözik az országból, de azt a zsidót, aki mások kizsákmányolása révén meggazdagodott, a legnagyobb becsületes részesítik. Ez ugyan egészen természetes csak azt bizonyítja, hogy az osztály-érdekközösség nem ismer nemzeti vagy vallási különbséget. Ezek csak arra valók, hogy az élvájtott szegény népet egymásra uszítassák a mai „isten” világrind érdekében.

ESEMÉNYEK

A RENDŐRBOT, MINT A POLGÁRI JÓTÉKONYSÁG EGY ESZKÖZE. — JOHN D., A KEMÉNYEN DOLGOZÓ ÉS TAKARÉKOS. — HIREK A MOZGALOM KÖRÉBŐL.

„Üssön kérem fejbe a botjával!” — E kéréssel fordult William McClellan nevű hajlék-talan ember a Broadway és hatvanodik utca sarkán posztoló rendőröz. „Ha megteszi nekem azt a szívesességet, akkor kórházba mehetek s ott majd kapok valamit enni!”

Ime egy eset a sok száz és száz közül, melyek a polgári hírforrásokban az élet apró tragédiái gyanánt könyveltetnek el, melyekkel a „nyájas olvasó” könyzacskóira pályáznak, akik miután a megható története elolvasták, dus ebédjük mellett benyugodnak isten megváltozhatatlan akaratába, kinek bölcs rendelkezése az, hogy legyenek szegények és gazdagok.

Mi nem ezzel az érzéssel olvassuk az ily tényeket. Nekünk ökölbe szorul a kezünk az ilyen állapotok hallatára., melyek még a rendőrből is a jótékonyk egy tényezőjét csinálják, kinek jószívűségén mulik, hogy fejbeüti-e a szegény proletárt és hozzájuttatja a kórházi kenyérhez, vagy elkergeti és neküzi az éhhalálnak.

Az ember méltósága, a munkás öntudata, mind-mind elhagyták a szerencsétlen embert, csak egy érzése volt: marcolgoló és kínos, mely egész valóját betöltötte: az éhség érzete és enni akart, enni minden áron. 10 nap óta járta New York utcáit, tíz keszerve hosszú napot töltött a fényes bérpaloták, bőséges szállodák, pazar vendéglők körül bolyongva, a legrettenetesebb fájdalomtól, az éhség kínjától gyötörtetve. És megpillantotta az utcasarkon azt a nagyhatalmat, amelylyel a hozzá hasonló emberek az összes kapitalista intézmények között a leggyakoribb és legközvetlenebb érintkezésbe jutnak, a rendőrt, a „club” korlátlan forgatóját és észbe jutott, hogy mi mindenre képes ez a „club”. Hogy ez hatalmasabb Mózes botjánál, mely a száklából vizet fakasztott, mert ez egy az ő fejére mért ütéséig kenyeret szerzhet neki, kenyeret, már pedig semmihez a világon nem hasonlítható az, amit egy éhező érez, amikor kenyérra van remény. Ha az ütés erős lesz annál jobb, legalább tovább kap kenyeret — ha pedig oly erős lesz az ütés, hogy soha többet nem kell kenyeret ennie — úgy ez valóságos főnyeremény....

A rendőri jelentés szerint McClellan, ki Skóciából jött örás s kinek menekülni kellett, mert egy másik hasonvű ember büntényt követett el, kivel állandóan összetévesztették régi lakóhelyén, a polgári jótékonyk vette gondjába, amennyiben Corrigan tisztviselő a dologházba küldte.... Ki tudja, talán mégis jobb megoldás lett volna a „club”-bal a fejére mért ütés....

Ilyen eset száz meg száz fordul elő napokonként, ha nem is kerül nyilvánosságra mondgyik és elő fog fordulni mindaddig, míg csak az egyes proletár kizáról a saját nyomorúságát fogja látni s a máséra nem gondol. Mindaddig, míg csak fel nem ismeri, hogy az ő sorsa nem válthat jobbra hamarabb, mint minden más proletáré s mig e felismeréshez eljutva, nem a könyörületes rendőrbötra bizza sorsát hanem saját és proletártestvérei **egyesített hatalmára.** Csak a szervezkedés ereje fogja az ilyen szerencsétlencéket öntudatra ébreszthetni s odacsalolni a proletáriatus közös törekvéseikhez s akkor nem lesz ránevze mentőeszköz a „club” és az enniél még sokkalta kínosabb „workhouse”, a polgári jótékonyk találmánya.

A fejfájást is kétféleképpen lehet megszüntetni: vagy levágjuk az ember fejét, vagy megszüntetjük a fejfájás okát. A szétforgácsolt munkásság „fejfájását”, mint a fenti példa bizonyítja, ma még az elöbbit uton szüntetjük meg.

„Dolgozzál erősen, légy becsületes és takaríts meg pénzt”, — ez volt John D. Rockefeller válasza egy újságíró azon kérdésére, hogy minő tanácsot adna egy fiatal embernek, aki csak most kezd az életet.

„Amikor hét vagy nyolc éves voltam — úgy mond — megtanították rá, hogy kell tehenet fejni, és épp oly jól értettem hozzá azután, mint akthi más. Egy ténen megfejése bizonyára nem jelent még valami figyelemre méltó ügyességet, de egyike volt az első leckéknek melyeket a munka téréen vettem és jól emlékszem rá. A következő dolog az volt, hogy lovat hajtottam, még pedig ügyesen. Apám azt szokta volt mondani, amikor tanultam valamit, tanuljam meg teljesen és ez jó tanács volt.”

„Azt hiszi, hogy egy ténen megfejése és egy ló hajtása valami következménnyel volt életének későbbi sikereire? — kérdezte tovább az újságíró.

„A legnagyobb mértékben volt. Kinyitotta szememet azon szükséglet számára, hogy tegyem meg a legjobbat, amit megtehetek és ön-bizalomra lelkesíttet. Azt hiszem, hogy az üzleti szellem első igazi ihlete akkor szállott meg,

mialatt egy szomszédom részére krumplit kapáltam. Még csak mintegy tizenhárom éves voltam és ott dolgoztam a krumpliföldön reggeltől estig. Több, mint napi tíz órát kapáltam. Igazán nehéz munka volt, de szabad levegőben végzett, egészséges munka és megtakarított pénzem, napi 75 centtel növeltem. Megtakarítottam vagy 50 dollárt és nagy mértékben kapitalistának éreztem magam.

Egy napon, amikor nagyon fájt a hátam, az derengett agyamban, hogy ha az én 50 dolláromat kamatoztatnám 7 százalékkal, ami akkoriban a törvényes kamatláb volt, többet kapnék, mint amennyit krumplikapálással! 10 nap alatt megkeresek és a hátam sem fájna. Igen mélyen érintett azután, hogy a pénzem dolgozott helyettem. Sohasem felejtettem el ezt.

Es sohasem pihenem — tette hozzá Mikor az ön korában voltam, egyszerűen nem vakációtartam. Megmaradtam a foglalkozáson mellett és keményen dolgoztam. Mindenesen hiszek a vakációk és szórakozás előnyeiben, de nem szabad, hogy ezek zavarják az embert az ő business-ében. Sok éven át dolgoztam, mielőtt először vettem magamnak pihenőt.”

Bevallhatjuk, hogy aki azért fogott Rockefeller hasznos tanácsainak olvasásához, hogy azokat a maga számára gyümölcsöztesse, azt némi csalódás érte:

Közöttünk is nem egy van aki 7—8 éves korában kezdte a munkát és sohasem pihent, kivéve, amikor munka nélkül volt s amikor gyáról-gyárra, műhelyről-műhelyre járt munkáért, a miálatt a netalán megszórt centek — esetlek 7 százalékos kamataikkal együtt elusztak. A „dolgozzál erősen, légy becsületes és takaríts pénzt!” elve nekünk nem használt semmit, mert ha mindent megtettünk, nem a magunk számára tettük, hanem a Rockefeller javára. És neki teljesen igaz van, ha a bibliai parancsokat módjára második személyben beszél: Miként a bibliában jelenti ki a szentsége magántulajdon első apostolai, hogy „Ne lofft!”, ami alatt egy igen okos ember magyarázata szerint azt értették, hogy „lopunk mi helyetted is”, azonképpen John D is mára bizza a kemény munkát, a becsületességet és a pénz megtakarítást — az ő számára s életének későbbi szakában szerzett tapasztalatai alapján a pénzt dolgoztatja maga helyett.

De azért a 7 éves Rockefellerből is megmaradt valami: Még ma is fei és hajt. Feji és hajtolja az ország munkásságát, abból préseli ki a profitot s azzal valósítatja meg az ő hármas elvét — a saját javára és az ő romlásukra.

A szocializmus forradalmi mozgalma világ-szerte óriási fejlődésnek indul. Ha a különböző országokból időnként érkező hírek összehasonlítjuk, mindentűn óriási haladást tapasztalhatunk. Mindenütt az osztályharc élesedése, az eszme terjedése, a tömegek öntudatának fejlődése észlelhető. Ime a legutóbbi hetek rövid krónikája.

A román kormány irtó hadjáratot kezdett a szocializmus ellen; hallatlan brutalitással halmoz kiutasítást kiutasításra. Ratkovszky elvtárs, a párt vezérémbere, ezidő szerint külföldön tartózkodik, képtő 40.000 példányban osztották szét minden határörnek és csendőrnök.

Az olasz szocialista parlamenti frakció nagy vitát indított meg a hitoktatásról a népiskolákban; Bislolati hatalmas beszédben fordult a közoktatásügyi miniszter egy rendelete ellen, mely azt támogatja.

A badeni pártgyűlésen észlelhető tanuságok szerint e kis német tartomány politikai tevékenysége igen jelentékeny. Az 1000 szocialdemokrata községi képviselő, a szocialdemokrata polgármesterek, a tartománygyűlési frakció tényleges működése mind nagyobb erővel száll szembe a szocialista-ellenes miniszteriummal.

Az elmaradt Balkán tartományban és a konzervatív, katolikus Badenben egyaránt nagyhatalommá kezd fejlődni a szocializmus. Megyünk előre!

1908. JUNIUS 14-én, VASÁRNAP
NAGY KIRÁNDULÁS
A VAN CORTLANDT PARKBA.

